

Příručka pro osoby se zdravotním znevýhodněním – Česká republika

Úvod

Osoby se zdravotním znevýhodněním mohou v justičním systému čelit některým překážkám. K tomu může dojít různými způsoby, např. pokud:

- jsou oběti

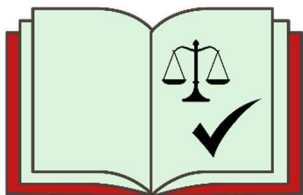
- svědci

- obvinění z trestného činu

Podle Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením (CRPD) musí všechny země pomáhat lidem se zdravotním znevýhodněním dosáhnout spravedlnosti. To znamená, že musí odstranit překážky a zajistit, aby se s každým zacházelo spravedlivě.

Příručku pro osoby se zdravotním znevýhodněním vytvořilo Fórum pro lidská práva. Poskytuje rady, jak pomoci lidem s mentálním a psychosociálním znevýhodněním během soudního řízení.

Tato příručka je určena především soudcům, advokátům, policistům a dalším právníkům. Je však užitečná i pro osoby se zdravotním znevýhodněním, jejich rodiny a všechny, kdo se účastní soudních řízení.

Přístup ke spravedlnosti v České republice

Česká republika se zavázala dodržovat Úmluvu o právech osob se zdravotním znevýhodněním. Přijala proto zákony na ochranu práv osob se zdravotním znevýhodněním. Pomoc lidem s mentálním a psychosociálním znevýhodněním v právních záležitostech však není dostatečná. Zákony nezajišťují, aby se těmto lidem dostalo u soudu stejného zacházení jako všem ostatním.

Zákon například říká, že policie musí před výslechem obviněného informovat o tom, z čeho je obviněn a jaká

jsou jeho práva. Neříká však, že to policie musí vysvětlit tak, aby tomu dotyčná osoba rozuměla.

Neexistují ani jasná pravidla, jak pomoci osobám se zdravotním znevýhodněním pochopit, co se u soudu děje.

Neexistují žádné informace o tom, kolik osob se zdravotním znevýhodněním se v České republice potýká s právními problémy. Shromáždění těchto informací by pomohlo najít způsoby, jak odstranit překážky a poskytnout lidem se zdravotním znevýhodněním lepší podporu.

Práva obviněných se zdravotním znevýhodněním

Právní způsobilost

Všichni lidé by si měli být před zákonem rovni. Mělo by jim být umožněno účastnit se všech částí soudního řízení.

Pokud bylo osobě se zdravotním znevýhodněním řečeno, že nemůže činit právní rozhodnutí, měla by mít právo požádat soud o změnu tohoto rozhodnutí.

Podpora a procesní úpravy

Lidé se zdravotním znevýhodněním musí dostat pomoc, kterou potřebují, aby porozuměli svým právním záležitostem a mohli se plnohodnotně účastnit soudního řízení.

To znamená, že jim musí být věci vysvětlovány způsobem, kterému rozumí, musí jim být poskytnuto více času na zodpovězení otázek a musí jim být dána možnost, aby s nimi byla doprovodná osoba. Tato podpora se také nazývá přizpůsobení.

Právo na informace

Informace by měly být podávány způsobem, který je pro osoby se zdravotním znevýhodněním snadno srozumitelný.

K tomu lze využít například jednoduchý jazyk, obrázky nebo tlumočníky. Je důležité vyhnout se používání odborných právnických slov.

Lidé by měli být jasně informováni o svých právech a dotázáni, zda rozumí tomu, co se děje.

Právo na advokáta

Osoby se zdravotním znevýhodněním musí mít přístup k advokátovi od okamžiku, kdy se dostanou do kontaktu s policií. Stejný advokát by s nimi měl zůstat po celou dobu soudního řízení.

Advokáti by měli být vyškoleni tak, aby rozuměli potřebám osob se zdravotním znevýhodněním. Úkolem advokáta je zajistit, aby byla práva osoby chráněna.

Právo být přítomen soudnímu řízení

Osoby se zdravotním znevýhodněním mají právo být přítomny u soudu a hájit se. Soud by měl zajistit, aby místo bylo přístupné a nepůsobilo děsivě. Například soudce a advokáti by měli nosit běžné oblečení namísto formálních talárů, aby se osoba cítila lépe.

Slyšení na dálku

Někdy se může osoba se zdravotním znevýhodněním účastnit soudního jednání prostřednictvím videa. Pokud se tak stane, soud by se měl ujistit, že osoba rozumí tomu, co se děje.

Výslech by měl být veden tak, aby jej osoba mohla snadno sledovat, s pravidelnými přestávkami a jasnými pokyny.

Závěr

Je důležité zajistit, aby se osoby se zdravotním znevýhodněním mohly účastnit soudních řízení stejně jako ostatní. To znamená:

- poskytnout jim potřebnou podporu.

- chovat se k nim s respektem

- ujistit se, že rozumí tomu, co se děje.

Dodržováním těchto kroků můžeme přispět k tomu, aby byl soudní systém spravedlivý pro všechny.

Dokument vypracovalo Fórum pro lidská práva.

Dokument upraven s podporou Inclusion Ireland.

Dokument byl vypracován v rámci projektu Umožnění inkluze a přístupu ke spravedlnosti pro pachatele s mentálním a psychosociálním postižením (101056701 - ENABLE - JUST-2021-JACC).

Co-funded by the
European Union

Tento projekt je spolufinancován Evropskou unií. Vyjádřené názory a stanoviska jsou však pouze názory a stanoviska autora (autorů) a nemusí nutně odrážet názory a stanoviska Evropské unie nebo Evropské komise. Evropská unie ani orgán poskytující dotaci za ně nemohou nést odpovědnost.

Úplný popis projektu: <https://validity.ngo/projects-2/enabling-inclusion-and-access-to-justice-for-defendants-with-intellectual-and-psychosocial-disabilities/>

FORUM
Human Rights

